

From the World Bank to ASEAN: Lessons Learned and Next Steps of QA

Porntip Karnjananiyot

ABSTRACT

This article summarizes the essence drawn from two regional forums Thailand co-hosted with the World Bank and the ASEAN Foundation on the development of quality assurance the issue which interests agencies at the national, regional, and international levels.

The two activities called for the paradigm shift so as for countries to be prepared for knowledge revolution and knowledge economy amid the drive from the liberalization of trade and services. Despite effort made by nations and regional organizations to stimulate development of quality assurance, there exist widened gaps at both ASEAN and Asian levels.

The regional exchanges have revealed that the focuses to be made for effective quality assurance systems are leadership, communication, human resources development and regional cooperation. In case of Thailand, when considering its directions and development stages, it could be seen that the country has been able to progress quite nicely. It will be very beneficial and could be expanded both at the national and regional levels. Knowledge sharing and learning experiences at all levels will further enhance the quality assurance efforts of the country.

จากธนาคารโลกสู่อาเซียน: บทเรียนและก้าวต่อไปของ QA*

พรทิพย์ กาญจนนิตย์

บทคัดย่อ

บทความนี้ได้สรุปสาระหลักของการประชุมที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพ ซึ่งเป็นเรื่องที่อยู่ในความสนใจของหน่วยงานทั้งในระดับชาติ ภูมิภาคและนานาชาติ โดยประเทศไทยได้มีโอกาสเป็นเจ้าภาพ 2 ครั้ง ร่วมกับธนาคารโลก และมูลนิธิอาเซียน

การประชุมดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงความจำเป็นในการปรับกระบวนการทัศน์ การปฏิวัติความรู้และเศรษฐกิจฐานความรู้ ท่ามกลางแรงผลักดันจากการเปิดเสรีด้านต่าง ๆ แม้ว่าจะมีความพยายามของประเทศ และองค์กรระดับภูมิภาคอาเซียนที่กระตือรือร้นในการพัฒนาการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพ แต่ในความเป็นจริง ภูมิภาคอาเซียนและเอเชียยังคงมีช่องว่างของการพัฒนาอย่างมาก

บทเรียนที่ได้จากการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ของประเทศต่าง ๆ ได้แสดงให้เห็นว่า จุดเน้นเพื่อให้มีระบบการประกันคุณภาพที่มีประสิทธิภาพอยู่ที่ภาวะผู้นำ การสื่อสาร การพัฒนาบุคลากร และความร่วมมือในระดับภูมิภาค ในส่วนของประเทศไทยนั้น เมื่อพิจารณาทิศทางและพัฒนาการของการประกันคุณภาพแล้ว จะเห็นได้ว่ามีความก้าวหน้าไปได้ดีในระดับหนึ่งและควรจะได้มีการพิจารณาให้ความสำคัญต่อการขยายผลโครงการนำร่องเพื่อเทียบเคียงสมรรถนะของการดำเนินงานของคณะวิชาต่าง ๆ ทั้งในระดับชาติและภูมิภาค เพื่อปรับใช้ประโยชน์ที่ได้จากการแบ่งปันความรู้และการเรียนรู้ร่วมกันสำหรับการพัฒนางานด้านการประกันคุณภาพอย่างเต็มที่

* บทความนี้สรุปสาระและข้อคิดเห็นที่ได้จาก Symposium on "Strategic Choices for Higher Education Reform and Quality Assurance" ที่จัดโดยธนาคารโลกและสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาเมื่อ วันที่ 27-30 เมษายน 2547 และการประชุมปฏิบัติการระดับภูมิภาค เรื่อง "Sharing Information and Experiences on Quality Assurance Procedures at the University Level in ASEAN" ที่จัด ณ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์ จังหวัดพิษณุโลกเมื่อ วันที่ 23-26 มิถุนายน 2547

ในช่วงเวลาห่างกันเพียง 2 เดือนได้มีการประชุมสำคัญระดับภูมิภาคอยู่ 2 ครั้ง คือ ที่กรุงเทพฯ การประชุมเรื่อง “Strategic Choices for Higher Education Reform and Quality Assurance” ที่จัดโดยธนาคารโลก และการประชุมปฏิบัติการเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลและประสบการณ์ด้านการประกันคุณภาพที่จัดโดยมหาวิทยาลัยยอร์คด้วยบสนับสนุนจากมูลนิธิอาเซีย การประชุมทั้ง 2 ครั้งที่ได้เน้นการอภิปรายเรื่องการประกันคุณภาพนั้น ไม่เพียงแต่จะแสดงถึงความสำคัญของการประกันคุณภาพ แต่สะท้อนชัดถึงความจำเป็นที่แต่ละประเทศ/สถาบันการศึกษาจะต้องเร่งพัฒนาและหาวิธีการที่เหมาะสมเพื่อประกันคุณภาพของการจัดการศึกษาของตน บทความฉบับนี้จึงพยายามสกัดสาระที่ได้จากการประชุมของทั้งสองแห่ง และเสนอภาพรวมของความเคลื่อนไหวของบางประเทศที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสถาบันอุดมศึกษาไทยควรจะทราบและพิจารณาพัฒนาแนวทางการดำเนินงานก้าวต่อไป

การประชุมของธนาคารโลก นั้นเน้นความสำคัญของอุดมศึกษาที่จำเป็นต้องปรับกระบวนการทัศน์สู่การปฏิบัติความรู้และเศรษฐกิจฐานความรู้ที่ต้องใช้ความรู้เพื่อการพัฒนาในเชิงเศรษฐกิจและสังคมด้วยการรู้จักใช้ สามารถสร้างและเผยแพร่องค์ความรู้ ด้วยการพัฒนาประชากรที่มีทักษะสูงและมีความคิดริเริ่ม ซึ่งจำต้องมีโครงสร้างพื้นฐานด้านข้อมูลข่าวสารที่มีพลวัตและการพัฒนาระบบนวัตกรรมของประเทศอย่างมีประสิทธิภาพ

ที่ประชุมได้มีการนำเสนอภัยที่เกิดจากข้อตกลงทางการค้า เช่น การเปิดเสรีทางการค้าและบริการซึ่งจะส่งผลกระทบต่ออุดมศึกษาและต่อการแสวงหาการศึกษาที่มีทั้งคุณภาพและราคาที่ย่อมเยา ประเทศต่าง ๆ ได้มีการกำหนดนโยบายด้านการเปิดเสรี การพัฒนามาตรฐานร่วมกันเพื่อการศึกษาวิชาชีพ การจัดการอุดมศึกษาข้ามพรมแดน และการยอมรับคุณวุฒิการศึกษาระหว่างกัน นอกจากนี้ภาคเอกชนจะเข้ามามีบทบาทในการจัดการศึกษามากยิ่งขึ้น โดยเพิ่มจาก 13% ในปี 2539 เป็น 18% ในปี 2543 และยังคงมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องทั่วโลก

ธนาคารโลกแสดงข้อมูลให้เห็นถึงช่องว่างระหว่างประเทศพัฒนาแล้วและประเทศกำลังพัฒนาว่าเมื่อมีการปฏิบัติความรู้แล้ว ประเทศกำลังพัฒนาจะยิ่งเสี่ยงต่อการถูก “ทิ้งห่าง” จึงต้องมีกลยุทธ์ที่เหมาะสมและปรับโครงสร้างอย่างสม่ำเสมอ รวมทั้งความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาความสามารถในการใช้ความรู้ให้เป็น

สำหรับแรงท้าทายของการอุดมศึกษานั้น นอกจากจะต้องตอบสนองอย่างรวดเร็วต่อความต้องการการเปลี่ยนแปลงทางตลาดและธรรมาภิบาลแล้ว ยังต้องคำนึงถึงการจัดการด้านการเงินเพื่ออุดมศึกษา (ซึ่งจะมี “สูตร” ใหม่ ๆ รองรับความต้องการการศึกษาระดับนี้) การใช้การศึกษาทางไกลอย่างมีประสิทธิภาพและการต่อสู้กับการแข่งขันกับนานาชาติด้วย

ในการประชุมครั้งนี้ได้มีการประชุมปฏิบัติการ 1 วัน เพื่อหารือและอภิปรายถึงการประกันคุณภาพของประเทศต่างๆ ในภูมิภาคของเอเชียแปซิฟิกด้วย ธนาคารโลกได้จัดจ้าง Dr. Marjorie Peace Lenn ศึกษาภาพรวมด้านการประกันคุณภาพในภูมิภาค ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความพยายามของประเทศต่างๆ⁽¹⁾ ที่จะดำเนินงานด้วยการประกันคุณภาพทั้งในลักษณะการประกันคุณภาพภายใน/ภายนอกและการรับรองมาตรฐาน อย่างไรก็ตาม ร่องผลการวิจัยดังกล่าวอาจจะต้องปรับแก้ข้อมูลบางส่วนให้ถูกต้องต่อไป

ในฐานะที่ไทยเป็นเจ้าภาพร่วม จึงได้มีโอกาสนำเสนอภาพรวมการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพโดยรองศาสตราจารย์รัชตวรรณ กาญจนปัญญาคุณ รองอธิการบดีด้านการประกันคุณภาพของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เป็นผู้นำเสนอ นอกจากนี้ Dr. David Woodhouse ผู้อำนวยการบริหารของ Australian Universities Quality Agency ได้นำเสนอแนวทางดำเนินงานของออสเตรเลีย ซึ่งแสดงให้เห็นชัดว่าออสเตรเลียได้ปรับใช้เกณฑ์บัลลริจให้สอดคล้องกับบริบทของงานอย่างมากทีเดียว

ในส่วนของประเทศไทยนั้น หลังการนำเสนอแล้วเห็นได้ชัดว่าสำหรับไทยเองได้มีการพัฒนางานด้านการประกันคุณภาพค่อนข้างมาก ซึ่งบางประเทศได้แสดงความสนใจที่จะขอเรียนรู้แนวทางและบทเรียนที่สถาบันอุดมศึกษาไทยได้รับ นับว่าเป็นตัวบ่งชี้ถึงความก้าวหน้าของการดำเนินงานของไทยได้อีกทางหนึ่ง นอกจากนี้การที่ไทยได้มีการดำเนินโครงการนำร่องเพื่อเทียบเคียงสมรรถนะการดำเนินงานของ 10 คณะวิชาด้านแพทยศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และพยาบาลศาสตร์นั้น ถือเป็นก้าวแรกที่พิสูจน์ว่าเราน่าจะนำเกณฑ์บัลลริจมาปรับใช้กับงานด้านการประกันคุณภาพของไทยได้ จึงน่าจะได้พิจารณานำไปปรับใช้/บูรณาการเข้ากับองค์ประกอบ 9 ด้านของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาให้กว้างขวางต่อไป

การประชุมปฏิบัติการด้านการประกันคุณภาพที่จัดขึ้นโดยมหาวิทยาลัยนครสวรรค์นั้น ได้รับความร่วมมือจากมูลนิธิอาเซียนและสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ซึ่งทำให้เวทีที่รวมกลุ่มผู้เกี่ยวข้องหลักๆ ในการประกันคุณภาพในอาเซียนซึ่งได้ฉายภาพทิศทางการทำงานของคนในระดับกระทรวงและสถาบันการศึกษา รวมทั้งแรงหนุนที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมในระดับภูมิภาคทั้งในกรอบของอาเซียนภายใต้เครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน (ASEAN University Network-AUN) และกรอบของซีมีโอภายใต้ศูนย์ภูมิภาคของซีมีโอว่าด้วยการอุดมศึกษาและการพัฒนา (Southeast Asian Ministers of Education-Regional Center for Higher

⁽¹⁾ ประเทศต่าง ๆ ได้แก่ ออสเตรเลีย ฮังการี อินเดีย อินโดนีเซีย ญี่ปุ่น เกาหลี มาเลเซีย มองโกเลีย นิวซีแลนด์ จีน ฟิลิปปินส์ ไทย และเวียดนาม

Education and Development - SEAMEO-RIHED)

โดยรวมแล้ว กระทรวงศึกษาธิการของแต่ละประเทศได้มีความพยายามที่จะวางระบบการประกันคุณภาพในหลายรูปแบบ ทั้งการวางนโยบาย แผนงานระยะสั้น ระยะยาว ที่มุ่งเน้นคุณภาพ การอุดมศึกษาเป็นหนึ่งในประเด็นหลักที่ต้องการจะพัฒนา ในขณะที่มีองค์กรที่จะสนับสนุนหรือรับรองคุณภาพของสถาบันการศึกษา เช่น กัมพูชาได้จัดตั้งคณะกรรมการรับรองคุณภาพ โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการเป็นประธาน ที่ลาวนั้นมีนโยบายของรัฐชัดเจนที่จะวางกรอบการพัฒนาคุณภาพโดยในอนาคตจะมีการจัดตั้งคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพ มาเลเซียจัดตั้งหน่วยงานในกระทรวงการศึกษา (Quality Assurance Division-QAD) ในปี 2544 ที่จะประกันคุณภาพของมหาวิทยาลัยของรัฐ และมีหน่วยงานอิสระคือ National Accreditation Board (NAB) ซึ่งรับรองมาตรฐานของมหาวิทยาลัยเอกชนที่ได้จัดตั้งขึ้นก่อนหน้า QAD ในปี 2539 และในไทย เรามีสำนักงานรับรองมาตรฐานและคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ในปี 2543 เป็นต้น

ในระดับมหาวิทยาลัย แม้ว่าจะเห็นได้ชัดเจนว่ามีช่องว่างของการพิจารณาด้านการประกันคุณภาพระหว่างประเทศสมาชิกใหม่ของอาเซียน (กัมพูชา ลาว พม่า และเวียดนาม) กับอีก 6 ประเทศ (บรูไน อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ และไทย)⁽²⁾ แต่จะมีความพยายามของมหาวิทยาลัยที่จะจัดตั้งหน่วยงานรับผิดชอบงานการประกันคุณภาพ เช่น ในกรณีของ Royal University of Phnom Penh ซึ่งระบุไว้ว่าเป็นผลสืบเนื่องจากการได้มีโอกาสเข้าร่วมเครือข่ายของ AUN ด้านการประกันคุณภาพ ส่วนประเทศเวียดนาม ได้มีการสนับสนุนจากรัฐบาลให้ Vietnam National University ที่ฮานอยเป็นหน่วยวิจัยและพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพให้กับมหาวิทยาลัยต่างๆ ในประเทศ มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาวมีการควบคุมคุณภาพของตน ส่วนในพม่า ได้มีการวางระบบการประกันคุณภาพในมิติต่างๆ ของภารกิจหลักของสถาบันอุดมศึกษา เช่น กำหนดเกณฑ์ประเมินผลโดยคณะกรรมการวิชาการ การส่งเสริมการนำเสนองานวิจัย เป็นต้น

ในกลุ่มของประเทศสมาชิกเดิมของอาเซียน ทุกประเทศแสดงให้เห็นถึงพัฒนาการอย่างต่อเนื่องในแต่ละสถาบัน โดยได้พยายามคิดหาวิธีการต่างๆ ที่จะตอบสนององวิสัยทัศน์ ปณิธาน และเป้าหมายของสถาบัน ทั้งในรูปแบบของการให้ชาวต่างประเทศได้มีส่วนร่วมในการประเมินคุณภาพ เช่น University of Brunei Darussalam ของบรูไน การพัฒนาวัฒนธรรมคุณภาพในสถาบันโดยไม่ได้มีการจัดตั้งหน่วยงานด้านการพัฒนาคุณภาพเป็นการเฉพาะ เช่น ในมหาวิทยาลัย De La Salle ของฟิลิปปินส์ การใช้วิธีการประเมินที่แตกต่างกันระหว่างหน่วยที่มีภารกิจด้านการสอนและ

⁽²⁾ สิงคโปร์ไม่ได้ส่งผู้แทนเข้าร่วมการประชุมครั้งนี้

ที่เป็นหน่วยสนับสนุนของมหาวิทยาลัยนเรศวร เป็นต้น

เมื่อมองภาพกว้างกว่าระดับประเทศและสถาบันไปสู่ระดับภูมิภาคแล้ว การนำเสนอพัฒนาการและทิศทางของประเทศและสถาบันอุดมศึกษาในอาเซียน อาจเห็นได้ชัดถึงผลกระทบเชิงบวกของกลุ่มสถาบันที่เป็นสมาชิกของ AUN เนื่องจาก AUN มีมหาวิทยาลัยสมาชิก 17 แห่ง จาก 10 ประเทศของอาเซียน จึงทำให้ความสามารถในการสร้างพันธมิตรความร่วมมือกัน การพัฒนากรอบความตกลง รวมทั้งการสนับสนุนให้มีการทดลองดำเนินการ มีความเป็นรูปธรรม ได้ง่ายกว่าการรวมสถาบันจำนวนมากเข้าด้วยกัน (แม้ว่าในความเป็นจริง ต้องพยายามคำนึงถึง “ช่องว่างของการพัฒนาการอุดมศึกษาของทรัพยากรที่แตกต่างกัน” เป็นอย่างมาก)

ในระดับภูมิภาคซีมีโอ⁽³⁾ มีการนำเสนอโครงการที่จะวางกรอบความร่วมมือระดับประเทศสมาชิก 10 ประเทศ ภายใต้กรอบงาน “Framework for Regional Quality Assurance Cooperation in Higher Education” ซึ่งผ่านความเห็นชอบของสภารัฐมนตรีซีมีโอแล้ว แต่ยังไม่ได้มีการดำเนินงาน เนื่องจากจะต้องเสาะหาแหล่งทุนที่จะมาสนับสนุน จึงสามารถเห็นผลเพียงความพยายามของซีมีโอที่ร่วมมือกับ Nuffic (Netherlands Organization for International Cooperation in Higher Education) ของเนเธอร์แลนด์ในการฝึกอบรมบุคลากรด้านการประกันคุณภาพของศูนย์ภูมิภาคของซีมีโอ และบุคลากรของกระทรวง โดยกลุ่มดังกล่าวเป็นผู้นำเสนอกรอบงานระดับภูมิภาคที่มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความมั่นใจด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการอุดมศึกษาในประเทศสมาชิกของซีมีโอโดยการส่งเสริมกลไกด้านการประกันคุณภาพ และได้ผ่านความเห็นชอบของสภาซีมีโอดังกล่าวข้างต้น

บทเรียนที่ได้รับ

การประชุมปฏิบัติการครั้งนี้ได้แสดงให้เห็นชัดถึงบทเรียนต่างๆ ของแต่ละสถาบัน / ประเทศ / ภูมิภาคที่ต้องคำนึงถึงในเรื่องต่อไปนี้

1. ภาวะผู้นำ การที่ผู้นำขององค์กรในระดับต่างๆ มีความรู้ ความเข้าใจและสนับสนุนงาน การประกันคุณภาพอย่างจริงจังยังคงเป็นเรื่องเด่นที่ต้องได้รับการพัฒนาอย่างจริงจังต่อไป สิ่งที่ต้องพัฒนามากขึ้นนอกเหนือจากความสามารถในการบริหารจัดการแล้ว ยังหมายถึงการมีบทบาทเชิงรุกที่จะเป็นแกนนำในการสร้างวิสัยทัศน์และเป้าหมายร่วมกัน และการนำวิสัยทัศน์ไปสู่การปฏิบัติอย่างครบวงจรที่สำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากันคือ การมองเห็นความเชื่อมโยงองค์ความรู้ และประสบการณ์ของสถาบันและกระทรวงศึกษาในระดับมหภาคด้วย

⁽³⁾ ภูมิภาคซีมีโอและอาเซียนมีสมาชิก 10 ประเทศเหมือนกัน คือ บรูไน กัมพูชา อินโดนีเซีย ลาว มาเลเซีย พม่า ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ ไทย และเวียดนาม

2. การสื่อสาร เพื่อความเข้าใจและการเรียนรู้ร่วมกันของบุคลากรในและระหว่างองค์กรในทุกระดับความร่วมมือ หลายประเทศเห็นร่วมกันว่า ในการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพนั้น ยังจำเป็นต้องให้มีการสื่อสารและสร้างให้เกิดการเรียนรู้ในทุกระดับในองค์กร ระหว่างองค์กร โดยได้เน้นย้ำว่า ในระดับสถาบันโดยเฉพาะในสถาบันเดียวกันนั้น ดูเหมือนว่าจะต้องการการสื่อสารภายในมากกว่าระดับอื่น ๆ ที่มีการสื่อสารและช่องทางที่ชัดเจนอยู่แล้ว พลังร่วมกันในแต่ละประเทศที่จะส่งเสริมให้เกิดการสื่อสารและการเรียนรู้ระหว่างกันเป็นอีกประเด็นที่ทำทนายสถาบันและประเทศสมาชิกอย่างมาก และโดยที่ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีอยู่ในระดับที่จะนำมาบูรณาการเข้ากับภาพรวมการประกันคุณภาพได้มากขึ้นเรื่อย ๆ การใช้เทคโนโลยีกับสารสนเทศเพื่อการสื่อสารจึงเพิ่มบทบาทมากขึ้น พร้อม ๆ กับแรงทำทนายในการใช้ประโยชน์อย่างจริงจังและการได้ประโยชน์สูงสุดที่คุ้มค่าต่อการลงทุนและการเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพโดยรวม

3. การพัฒนาบุคลากร ประเด็นนี้ยังคงเป็นความสำคัญในระดับต้น ๆ ที่จะเป็นกลไกหลักเพื่อให้งานประกันคุณภาพไปสู่เป้าหมายที่แท้จริงของการพัฒนาคุณภาพบัณฑิตและการสร้างความมั่นใจและความไว้วางใจของสถาบันอื่น ๆ ทั้งในและต่างประเทศ ซึ่งอยู่ในและนอกภูมิภาคอาเซียน ในบรรดากลุ่มประเทศสมาชิกใหม่ของอาเซียนยังคงต้องการศึกษาวิธีทำตัวบ่งชี้และเกณฑ์ต่าง ๆ ค่อนข้างมาก และโดยรวมแล้ว ทุกประเทศยังคงเสาะแสวงหาวิธีการและตัวบ่งชี้ที่เหมาะสม ซึ่งการแบ่งปันความรู้ ประสบการณ์ และความเชี่ยวชาญให้แก่บุคลากรในด้านนี้ น่าจะเป็นเรื่องที่อยู่ในแผนการดำเนินงานของกระทรวง ทบวง กรมและสถาบันการศึกษาไปอีกระยะใหญ่ทีเดียว

4. ความร่วมมือในระดับภูมิภาคอย่างจริงจัง ประเทศสมาชิกใหม่ของอาเซียนเห็นว่ามี ความจำเป็นในการจัดฝึกอบรมด้านการจัดการการประกันคุณภาพอย่างมีกลยุทธ์ ซึ่งเป็นกิจกรรมหนึ่งที่น่าจะให้เห็นต่อไปในอนาคตอันใกล้นี้ หากได้มีการทำข้อเสนอโครงการที่ชัดเจนเพื่อขอ งบประมาณสนับสนุนจากมูลนิธิอาเซียน การจัดทำโครงการ bench marking จากการศึกษาที่ได้ ดำเนินโครงการนำร่องเพื่อเทียบเคียงสมรรถนะและพิจารณาหา best practices ของคณะวิชา 10 คณะจาก 6 มหาวิทยาลัย มูลนิธิอาเซียนเห็นว่าข้อเสนอที่น่าจะมีโครงการนำร่องเพื่อเทียบเคียง สมรรถนะในระหว่างคณะแพทยศาสตร์ในภูมิภาคอาเซียน เป็นเรื่องทำทนายที่มีประโยชน์จึงอาจจะ มีการพัฒนาข้อเสนอเรื่องต่อไป

ขยับ “ช่องว่าง” ให้ชัดขึ้น

ในภูมิภาคอาเซียนและซีมีโอ นั้น ได้มีฐานการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพระดับหนึ่ง หากแต่ถ้าเราไม่สามารถระบุได้อย่างหนักแน่นว่าเป็นฐานที่แข็งแกร่ง เนื่องจากช่องว่างของการดำเนินงานที่ยังกว้างอยู่ในจุดต่าง ๆ ดังเช่น

1. ช่องว่างของการสื่อสารระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งระดับนโยบาย หน่วยงานที่ทำหน้าที่รับรองมาตรฐาน/ประเมินภายนอก และสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งยังต้องเน้นย้ำถึงช่องว่างของการสื่อสารระหว่างภายในแต่ละสถาบันเองเป็นสำคัญ

2. ช่องว่างของการใช้ประโยชน์จากความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ที่สะสมมาจากการรวมตัวของเครือข่าย AUN-QA การฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากรในระดับภูมิภาคซีมีโอ ทิศทางและแนวนโยบายของระดับตัดสินใจขององค์กรซีมีโอ และแม้แต่ในระดับประเทศเองก็ยังมีเรื่องราวดี ๆ ที่สะท้อนถึงทั้งความสำเร็จ ความพยายามที่ยังไม่สำเร็จ ความล้มเหลว ซึ่งจะเป็นบทเรียนให้ทุกส่วนที่เกี่ยวข้องได้ใช้เป็นข้อคิด เพื่อวางแผนทางการปฏิบัติที่เหมาะสมกับบริบทของแต่ละแห่งต่อไป

การจัดให้มีเวทีการแลกเปลี่ยนในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งในลักษณะพบปะกันโดยตรงหรือใน “เวทีเสมือน” (virtual platform) จะทำให้ได้ใช้ประโยชน์จากฐานความรู้ ฐานความคิด ฐานประสบการณ์ที่มีอยู่ได้อย่างดียิ่งขึ้น ทั้งนี้ต้องคำนึงถึง “ลำดับความสำคัญ” ของประเด็นต่าง ๆ ที่มีอยู่มากมาย ซึ่งล้วนแล้วแต่ “น่าสนใจ” ทั้งสิ้น คำถามที่ตามมาก็คือ ใคร/หน่วยงานใดจะเป็นแกนหลักในการจัดเวทีเหล่านี้ แต่ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานใด สิ่งที่เชิญชวนให้ผู้รักคุณภาพทั้งหลายเป็นแกนหลักคือ ประโยชน์ที่ได้ในเชิงปัญญา และการพัฒนาเครือข่ายด้านการประกันคุณภาพที่จะสานต่อความคิด ความพยายามของผู้เริ่มให้อย่างมีความรู้ ประสบการณ์ที่เข้มข้นขึ้นเพื่อเดินทางดำเนินการประกันคุณภาพให้ไปสู่เป้าหมายหลักในการพัฒนาคุณภาพของบัณฑิต ความแข็งแกร่งของสถาบัน ความมั่นคงของประเทศและภูมิภาคได้อย่างเต็มภาคภูมิ

ถึงเวลาแล้วยัง?

ในฐานะที่ผู้เขียนเป็นผู้หนึ่งที่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการนำเกณฑ์บัลตริจด้านการศึกษามาเป็นกรอบในการประกันคุณภาพ ผู้เขียนเห็นว่า หลายประเทศได้นำเกณฑ์นี้มาปรับใช้ในบริบทของตนค่อนข้างมาก มหาวิทยาลัย De La Salle ของประเทศฟิลิปปินส์ ได้นำค่านิยมพื้นฐานของบัลตริจ เป็นแนวคิดเชิงรุกของผู้นำองค์กรและของมหาวิทยาลัย ในขณะที่ออสเตรเลียก็ได้นำไปปรับใช้โดยเพิ่มบางมิติที่เป็นภาคเฉพาะของประเทศเพื่อรับรองคุณภาพ ประเทศไทยเองประสบผลสำเร็จระดับหนึ่งกับการนำโครงการนำร่องโดยใช้กรอบบัลตริจ และได้มีการขยายผลในคณะวิชา

ที่เข้าร่วมโครงการแล้วบางส่วน จึงน่าจะถึงเวลาแล้วที่จะพิจารณานำเกณฑ์บัลติริจมาบูรณาการเข้ากับ 9 องค์ประกอบของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาหรือหากสถาบันอุดมศึกษาใดเห็นว่า มีเกณฑ์อื่น ๆ ที่น่าสนใจและสอดคล้องกับบริบทของตนมากกว่า ก็น่าจะนำมาทดลองปรับใช้ โดยเสริมกับฐาน 9 องค์ประกอบเดิมหรือพิจารณาปรับแนวใหม่ตามแต่จะเหมาะสม

ทั้งนี้ทั้งนั้น การประชุมทั้ง 2 ครั้งนี้แสดงให้เห็นชัดว่า หมดเวลาแล้วสำหรับการตั้งคำถามว่า ทำไมต้องมีประกันคุณภาพ แต่ต้องมีคำถามในเชิงพัฒนาและท้าทายที่จะเอื้อต่อการเสริมสร้างความก้าวหน้าให้แก่การประกันคุณภาพ โดยประเมินตนเอง เหลียวหน้าและข้าง ดูหลังว่า ใครทำอะไร อย่างไร และเราจะทำอะไร อย่างไร ที่จะสอดคล้องกับจุดเด่นและบริบทของเราได้มากที่สุด โดยร่วมคิด ร่วมลงมือ ร่วมยินดีเมื่อสำเร็จ ร่วมให้กำลังใจเมื่อล้มเหลว และร่วมประเมินภาพรวมด้วยความเป็นคนคุณภาพที่ต้องการเห็นการพัฒนาคุณภาพในบุคลากรและองค์กรอย่างต่อเนื่องไม่มีที่สิ้นสุด เพราะในที่สุดแล้ว ก็เพื่อให้สถาบันอุดมศึกษาและแต่ละประเทศในภูมิภาคสามารถคงอยู่ได้อย่างเต็มภาคภูมิท่ามกลางการแข่งขันการให้บริการการศึกษาที่หลังไหลจากทั่วโลก ทั้งยังสามารถคงเอกลักษณ์ของประเทศและภูมิภาคได้อย่างเต็มที่

